

อาชนัน เกาะไพบูลย์.

เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา.

1. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. 2. การค้าระหว่างประเทศ. 3. การเงินระหว่างประเทศ.

HF1359

ISBN 978-616-602-305-3

ลิขสิทธิ์ของโครงการตำราคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 เดือนสิงหาคม 2569

จำนวน 50 เล่ม

สำนักงานบริหารการพิมพ์ธรรมศาสตร์

จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

99 หมู่ 18 อาคารโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12121

โทร. 085-112-6081, 085-112-6968

<http://thammasatpress.tu.ac.th>

จัดจำหน่ายโดยศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทร. 02-564-4438, 085-112-6081

<https://linktr.ee/tubookstore>

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนสิงหาคม 2561 จำนวน 500 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนตุลาคม 2563 จำนวน 100 เล่ม (ฉบับพิมพ์เพิ่ม)

พิมพ์ครั้งที่ 2 เดือนมีนาคม 2568 จำนวน 60 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 3 เดือนสิงหาคม 2569 จำนวน 50 เล่ม

ราคาเล่มละ 400.- บาท

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
คำนิยม ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร	(12)
คำนิยม ดร.สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย	(15)
คำนิยม ดร.สมชาย หาญหิรัญ	(16)
คำนำ (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2)	(18)
คำนำ (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1)	(20)
กิตติกรรมประกาศ	(22)

บทที่ 1 เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา	1
1.1 ทำไมต้องรู้เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	1
1.2 เกี่ยวกับหนังสือ	5

บทที่ 2 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศและบทประยุกต์	11
2.1 บทนำ	11
2.2 ก่อนมีวิชาเศรษฐศาสตร์: ลัทธิพาณิชย์นิยม	13
2.3 แบบจำลองความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	14
2.3.1 กรอบแนวคิดและประโยชน์จากการค้าขายระหว่างประเทศ	14
2.3.2 คนได้-คนเสียจากการค้าระหว่างประเทศ	17
2.3.3 บทบาทของทรัพยากรในการกำหนดรูปแบบทางการค้า	19
2.4 ภาครัฐและอิทธิพลต่อรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ	25
2.4.1 ทฤษฎีการค้าใหม่: แบบจำลองการเลือกผู้ชนะ	26
2.4.2 ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับความสามารถในการแข่งขัน	31
2.4.3 ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบแบบซ่อนเร้น	36
2.5 แนวคิดความหลากหลายของกิจการ	37
2.6 นโยบายธุรกิจ	42
2.7 บทสรุป	45
ภาคผนวก 2.1 Revealed Comparative Advantage Index (RCA)	46

บทที่ 3 นโยบายการค้าระหว่างประเทศ	49
3.1 บทนำ	49
3.2 นัยของมาตรการภาษีศุลกากรต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม	50
3.3 บทวิเคราะห์ภาษีศุลกากรของประเทศต่างๆ	56
3.4 มาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร	61
3.4.1 โควตานำเข้า	61
3.4.2 การอุดหนุนการส่งออกและการทุ่มตลาด	65
3.4.3 มาตรการบังคับใช้ขึ้นส่วนภายในประเทศ	68
3.4.4 มาตรการอื่นๆ	73
3.5 การคุ้มครองกับการพัฒนาอุตสาหกรรม	76
3.6 บทสรุป	77
ภาคผนวก 3.1 ระดับความรุนแรงของมาตรการ LCR	81
ภาคผนวก 3.2 สูตรการคำนวณอัตราการค้าคุ้มครองที่แท้จริง	82
บทที่ 4 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	85
4.1 บทนำ	85
4.2 ความหมายและประเภทของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	86
4.3 กรอบแนวคิดทางทฤษฎีของ FTA	88
4.3.1 FTA กับมุมมองของประเทศนำเข้า	88
4.3.2 FTA กับมุมมองของประเทศส่งออก	92
4.4 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดและผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศสมาชิก	94
4.5 งานศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลกระทบของ FTA	99
4.5.1 งานศึกษากลุ่มคาดการณ์ผลกระทบ (Ex ante)	99
4.5.2 งานศึกษากลุ่มประเมินผลที่เกิดขึ้นจริง (Ex Post)	103
4.5.3 งานศึกษาการตัดสินใจใช้สิทธิพิเศษตามกรอบ FTA	104
4.6 FTA กับเศรษฐกิจโลก	106
4.6.1 ภาพรวมของ FTA โลก	106
4.6.2 FTA ที่ประเทศไทยมีส่วนเกี่ยวข้อง	110
4.6.3 การใช้ประโยชน์จาก FTA ของไทยที่ผ่านมาและความท้าทาย	112
4.7 บทสรุป	115
ภาคผนวก 4.1 ตัวอย่างความสลับซับซ้อนของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิด	116

บทที่ 5	บริษัทข้ามชาติกับการค้าระหว่างประเทศ	121
5.1	บทนำ	121
5.2	ทำไมบริษัทจึงออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ	122
5.3	ประโยชน์ที่บริษัทได้รับจากการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ	125
5.4	นัยต่อประเทศผู้รับทุน (host country effect)	128
5.5	FDI กับการค้าระหว่างประเทศ	135
5.6	ความท้าทายเชิงนโยบายของ FDI ในทัศนะของประเทศกำลังพัฒนา	138
5.7	บทสรุป	143
บทที่ 6	Global Production Sharing กับการค้าระหว่างประเทศ	145
6.1	บทนำ	145
6.2	คำจำกัดความและภาพรวมของ GPS	146
6.3	ปัจจัยกำหนดการตัดสินใจแบ่งแยกขั้นตอนการผลิต	150
6.4	การตัดสินใจแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตภายใน-ระหว่างบริษัท และภายใน-ระหว่างประเทศ	156
6.5	ประเภทของเครือข่ายการผลิต	159
6.6	นัยของ GPS ต่อการค้าระหว่างประเทศ	162
6.7	ประโยชน์และข้อพึงระวังจากการมีส่วนร่วมใน GPS	169
6.8	ข้อตกลง FTA กับ GPS	170
6.9	ความพยายามแยกห่วงโซ่อุปทาน (Decoupling) ต่อ GPS	177
6.10	บทสรุป	180
บทที่ 7	ดุลการชำระเงินและนโยบายเศรษฐกิจ	181
7.1	บทนำ	181
7.2	คำนิยามและองค์ประกอบของดุลการชำระเงิน	182
7.2.1	ดุลบัญชีเดินสะพัด (current account balance)	183
7.2.2	ดุลบัญชีทุนเคลื่อนย้าย (capital account)	184
7.3	ดุลการชำระเงินและทุนสำรองระหว่างประเทศ (international reserves)	187
7.4	ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินและกลไกการปรับตัว	189

	หน้า
7.5 บทประยุกต์การวิเคราะห์ดุลการชำระเงิน	195
7.5.1 องค์ประกอบของความไม่สมดุลของดุลการชำระเงิน	195
7.5.2 การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นเรื่องที่ดีเสมอหรือไม่	197
7.5.3 นโยบายของดุลการชำระระดับทวิภาคีกับการทวีความสำคัญของ GPS	200
7.6 บทสรุป	201
ภาคผนวก 7.1 ดุลบัญชีเดินสะพัดกับช่องว่างระหว่างการออม-การลงทุน	202

บทที่ 8 อัตราแลกเปลี่ยนและนัยต่อเศรษฐกิจ 203

8.1 บทนำ	203
8.2 แนวคิดพื้นฐานของอัตราแลกเปลี่ยนและวิธีวัดดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงิน	204
8.3 อุปสงค์และอุปทานในตลาดเงินตราต่างประเทศ	209
8.3.1 การซื้อ-ขายสินค้าและบริการ (ดุลบัญชีเดินสะพัด)	209
8.3.2 การลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน (ดุลบัญชีทุนเคลื่อนย้าย)	214
8.4 ดุลยภาพในตลาดเงินตราต่างประเทศและการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน	217
8.5 อัตราแลกเปลี่ยนกับความสามารถในการแข่งขัน	220
8.5.1 การบรรลุ MLC และปรากฏการณ์ J-Curve	220
8.5.2 การลดค่าเงินและการส่งผ่านอัตราแลกเปลี่ยน	222
8.5.3 อัตราแลกเปลี่ยนกับการกำหนดราคาเพื่อส่งออก	223
8.6 บทสรุป	231
ภาคผนวก 8.1 ความมี-ไม่มีเสถียรภาพของตลาดเงินตราต่างประเทศ	232

บทที่ 9 ตลาดอนุพันธ์เงินตราต่างประเทศ

กับการประกันความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน 239

9.1 บทนำ	239
9.2 กิจกรรมในตลาดเงินตราต่างประเทศและกลไกการทำงาน	241
9.2.1 กิจกรรมการซื้อขายในปัจจุบัน (spot contract)	241
9.2.2 การซื้อขายตราสารอนุพันธ์ในตลาดเงินตราต่างประเทศ	241
9.2.2.1 สัญญาการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (forward contract)	241

	หน้า
9.2.2.2 Currency Future	244
9.2.2.3 Currency Swap	244
9.2.2.4 การซื้อขายสิทธิ หรือ Option	245
9.3 ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนและการตัดสินใจ	
ประกันความเสี่ยง	250
9.3.1 ประเภทความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน	250
9.3.2 เมื่อไรผู้ประกอบการจึงจะซื้อประกันความเสี่ยง	253
9.4 ประสบการณ์ของไทย: ทำไมนักธุรกิจไม่นิยมประกันความเสี่ยง	259
9.5 บทสรุป	263
บทที่ 10 แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคและบทประยุกต์	265
10.1 บทนำ	265
10.2 โครงสร้างพื้นฐานของแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค	266
10.3 ดุลยภาพในระบบเศรษฐกิจ	270
10.3.1 ตลาดสินค้าและบริการ	270
10.3.2 ตลาดเงิน	272
10.3.3 ตลาดพันธบัตร	273
10.4 กลไกการปรับตัว	275
10.4.1 นโยบายการเงิน	277
10.4.2 นโยบายการคลัง	280
10.4.3 อัตราดอกเบี้ยตลาดโลก	284
10.5 บทสรุป	287
บรรณานุกรม	289
ดัชนี	318

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายจากแนวคิดความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน	35
ตารางที่ 3.1 ราคารถยนต์เปรียบเทียบของประเทศต่างๆ ในปี พ.ศ. 2557	56
ตารางที่ 3.2 เพดานภาษีศุลกากร ภาษีศุลกากรทั่วไป และภาษีศุลกากรใช้จริงของประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและโอเชียเนีย 2 ช่วงเวลา ได้แก่ พ.ศ. 2544 และ 2564	58
ตารางที่ 3.3 ภาษีศุลกากรใช้จริงของสินค้าขั้นปฐม สินค้าอุตสาหกรรม และสินค้ารวมของประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและโอเชียเนีย ณ พ.ศ. 2564	59
ตารางที่ 3.4 อัตราภาษีศุลกากรเฉลี่ยแบบถ่วงและไม่ถ่วงน้ำหนักของสินค้ารวม สินค้าขั้นปฐม และสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและโอเชียเนีย ณ พ.ศ. 2564	60
ตารางที่ 4.1 ประเด็นที่ควรครอบคลุมในงานศึกษาเชิงลึกรายสาขา	102
ตารางที่ 6.1 ศัพท์ที่มีการใช้เพื่ออธิบายการแบ่งแยกขั้นตอนการผลิต	148
ตารางที่ 6.2 การคำนวณต้นทุนรวมและต้นทุนเฉลี่ยเปรียบเทียบกัน ระหว่างการผลิตแบบแบ่งเป็น 1, 2 และ 3 ขั้นตอน	156
ตารางที่ 6.3 จุดเด่น/ประโยชน์-จุดด้อย/ต้นทุนของการแบ่งขั้นตอนแต่ละแบบ	157
ตารางที่ 8.1 อัตราแลกเปลี่ยนของไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 4-12 มกราคม พ.ศ. 2555	205
ตารางที่ 8.2 อัตราแลกเปลี่ยนไขว้ระหว่างเงินบาทกับเงินตราต่างประเทศ กับค่าเฉลี่ยแบบเลขคณิต (กรณีที่รายงาน 1,000 รูเปียต่อ 1 บาท)	205
ตารางที่ 8.3 อัตราแลกเปลี่ยนไขว้ (บาทต่อเงินตราต่างประเทศ 1 หน่วย) และค่าเฉลี่ยแบบเลขคณิต (กรณีที่ใช้นิหน่วยบาท/รูเปีย)	207
ตารางที่ 8.4 อัตราแลกเปลี่ยนไขว้ (บาทต่อเงินตราต่างประเทศ) กับค่าเฉลี่ยแบบเรขาคณิต (กรณีที่ใช้นิหน่วยบาท/1,000 รูเปีย)	208
ตารางที่ 8.5 อัตราแลกเปลี่ยนไขว้ (cross rate) บาทต่อเงินตราต่างประเทศ กับค่าเฉลี่ยแบบเรขาคณิต (กรณีที่ใช้นิหน่วยบาท/1 รูเปีย)	208
ตารางที่ 9.1 รายชื่อนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ทำธุรกรรมซื้อ-ขายเงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า	248
ตารางที่ 9.2 เครื่องมือที่บริษัทสามารถใช้ในการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน	251

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	ดัชนีมูลค่าการค้า การลงทุนโดยตรงและค่าตอบแทนแรงงานระหว่างประเทศของโลก (พ.ศ. 2513 = 100) ระหว่าง พ.ศ. 2513-2565	2
ภาพที่ 1.2	สัดส่วนการค้าขึ้นส่วนและส่วนประกอบต่อการค้าสินค้าอุตสาหกรรมของโลก ระหว่าง พ.ศ. 2531-2557	4
ภาพที่ 3.1	บทวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนของ การจัดเก็บภาษีศุลกากร	51
ภาพที่ 3.2	บทวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนของ การกำหนดโควตานำเข้า	62
ภาพที่ 3.3	การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนของ การอุดหนุนการส่งออก	65
ภาพที่ 3.4	การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนของ มาตรการบังคับใช้ขึ้นส่วนภายในประเทศ	70
ภาพที่ 3.5	การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนของ มาตรการบังคับใช้ขึ้นส่วนภายในประเทศ: เปรียบเทียบสินค้าที่ประเทศมีความสามารถในการแข่งขันแตกต่างกัน	72
ภาพที่ 3.6	มาตรฐานสุขอนามัย มาตรฐานสินค้า และมาตรการตรวจสอบก่อนส่งออก ระหว่างปี พ.ศ. 2553-65	75
ภาพที่ 3.7	สัดส่วนของมาตรฐานสุขอนามัย มาตรฐานสินค้า และมาตรการตรวจสอบ ก่อนส่งออก ต่อมูลค่าการค้าโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2565 (จำนวนมาตรการต่อพันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	75
ภาพที่ 4.1	การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนของ การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี	90
ภาพที่ 6.1	การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตของไอโฟน	149
ภาพที่ 6.2	การตัดสินใจแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตเทียบกับการดำเนินการเองทั้งหมด	152
ภาพที่ 6.3	การตัดสินใจแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตเป็น 2 ชั้นและ 3 ชั้น	154
ภาพที่ 6.4	การตัดสินใจแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตภายใน-ระหว่างบริษัท และภายใน-ระหว่างประเทศ	158
ภาพที่ 6.5	Smiling Curve	166
ภาพที่ 6.6	ผลที่การทำ FTA มีต่อการเปลี่ยนแปลงต้นทุนการผลิต	172
ภาพที่ 6.7	โอกาสในการแบ่งขั้นตอนการผลิตไปยังประเทศ C	174
ภาพที่ 8.1	อัตราแลกเปลี่ยนตัวเงินและอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงระหว่างไทยกับเวียดนาม ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2552	212
ภาพที่ 8.2	สมมติฐาน J-Curve	221

ภาพที่ 8.3	ดุลการค้าและอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยกับสถานระหว่างไตรมาสที่ 4 ของ ค.ศ. 1976-ไตรมาสที่ 4 ของ ค.ศ. 2008.....	221
ภาพที่ 9.1	ค่าใช้จ่ายในการแลกเงินจำนวน 1 ล้านดอลลาร์ ในอัตราแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน.....	252
ภาพที่ 10.1	Impossible Trinity.....	276